

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НОВИХ МУЗИЧНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ

Овчаренко Н. А.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. У статті розкрито сутність поняття творчих здібностей, розглянуті засоби їх формування у школярів на уроках музики, запропонований сучасний підхід у проведенні уроків музики з використанням нових музичних комп'ютерних програм.

Ключові слова. творчі здібності, музичні комп'ютерні програми, урок музики.

Анотация. Овчаренко Н. А. Формирование творческих способностей школьников средствами новых музыкальных компьютерных программ. В статье раскрывается сущность понятия творческих способностей, рассматриваются способы их формирования у школьников на уроках музыки, предложен современный подход в проведении уроков музыки с использованием новых компьютерных программ.

Ключевые слова. творческие способности, музыкальные компьютерные программы, урок музыки.

Annotation. Ovcharenko N. Formation of creative abilities of schoolboys by means of new musical computer programs. The nature of concept "of creative capacities" is uncovered, the ways of their formation for the schoolboys at lessons of music are esteemed in this article. The modern approach in realization of lessons of music with usage of new computer programs is offered.

Key words. creative abilities, musical computer programs, lesson of music.

Актуальність обраної теми. Проблема формування творчих здібностей учнів на уроках музики стоїть досить гостро перед сучасною загальноосвітньою школою. Необхідно, щоб навчальний процес став для школярів не тільки життєвою необхідністю, але й викликав задоволення і бажання йти далі на шляху свого подальшого розвитку, долаючи складні ділянки, знаходячи кожного разу щось нове, що відобразиться у творчості.

За останні десятиріччя глибоко вкоренилась думка, що на уроках музики у загальноосвітній школі вчителі повинні надати учням певний мінімум знань та навичок суто виконавчого характеру, уяву про світові культурні цінності, твори видатних музикантів тощо. Творчу ж роботу повинні вести поза стінами школи, тобто в гуртках, студіях або музичних школах, куди діти йдуть охоче, адже заняття там проводяться більш розкуто, в атмосфері взаємоповаги і взаєморозуміння, яка спонукає до поглибленого вивчення предмету і якнайактивніше сприяє вияву здібностей та талантів учнів.

У сучасній школі сформувати творчу особу може лише творчо працюючий вчитель. Педагогіка співпраці вчителя і учня реалізується в їх взаємній творчій діяльності. У формуванні творчих здібностей музика займає

особливе місце. Її значення велике з двох основних причин. По-перше, тому що творчі здібності в одній галузі позитивно позначаються і в інших. Розвиток уяви, асоціативного мислення, емоційності, чуйності та інших якостей, що входять у структуру творчих здібностей, не складає абсолютно ізольованої діяльності. По-друге, формування творчих здібностей має велике значення і саме по собі, оскільки збагачує особу духовно.

Для вирішення проблеми формування творчих здібностей дітей важливий пошук нових та сучасних засобів. Саме таким засобом, мало вивченим щодо розвитку творчих можливостей людини, є застосування персонального комп'ютера на уроках музики. Сучасний вчитель музики, який хоче користуватися всіма можливостями найновішої техніки для досконалого опанування своїм фахом, розширення свого світогляду і розвитку творчих здібностей своїх учнів, знайомства з важливими досягненнями музичного мистецтва в світі, неодмінно повинен досконало володіти комп'ютером.

Аналіз сучасних досліджень та публікацій. Проблема формування творчих здібностей розглядалася досить глибоко у дослідженнях видатних психологів, педагогів, методистів-музикантів (О. Апраксіної, Н. Ветлугіної, Л. Виготського, В. Камінського, А. Леонтьєва, М. Махмутова, Є. Назайкинського, Д. Огородного, С. Рубінштейна, В. Сухомлинського, В. Таганова, Б. Теплова, Г. Ципіна), але існує ще багато питань, що потребують детального розгляду. Саме таким важливим і актуальним питанням є формування творчих здібностей школярів на уроках музики в умовах загальноосвітньої середньої школи, використовуючи можливості комп'ютера.

У статті ми ставили собі за мету коротко окреслити сучасні тенденції формування творчих здібностей дітей, використовуючи комп'ютерні музичні програми на уроках музики.

Творчий процес – це діяльність людини, направлена на створення нового, оригінального продукту у сфері ідей, мистецтва, а також виробництва і організації. На формування творчих здібностей учнів впливає організованість навчального процесу, забезпеченість всім необхідним, якість дидактичних

матеріалів, продуманість системи стимулювання активності і самостійності учнів, виконання навчальної роботи. Система повинна відображати не тільки абсолютні успіхи дитини, але і ступінь її активності у досягненнях, а також, розроблену систему дидактичних вправ, тісно пов'язаних з теоретичним навчанням. В структуру творчих здібностей входить розвиток уяви, асоціативного мислення, емоційності, чуйності. Успіх творчої діяльності залежить від наявності у дітей мотивів навчання і позитивного відношення до процесу засвоєння музичних знань. Вчитель повинен сприяти тому, щоб процес навчання на уроці був творчим, ставити перед учнями цікаві творчі завдання.

Творчість причинно обумовлена і є вищим проявом людської свідомості, виразом її рівня розвитку. Необхідним в процесі творчості є фантазія - здібність до створення чогось нового. "Здібності, - за визначенням В. Богословського, - це індивідуально-психічні особливості особи, що є умовами успішного здійснення нової діяльності, і що виявляють відмінності в динаміці оволодіння необхідними для неї знаннями, умениями і навичками" [1, 145].

І. П. Павлов, аналізуючи процес творчої роботи, писав, що в творчій діяльності є місце не тільки уяві, але й інтуїції: "... людина пам'ятає кінцеве, а весь шлях, яким воно підготовлене, не враховується" [4, 335]. Основою будь-якої творчості є накопичення нової цінної інформації. Проте, творчу активність можна сформуванати лише викликавши внутрішню мотивацію дитини. Психологи і педагоги по різному визначають основні показники творчості учнів. Наприклад, Л. Івахненко, Ю. Неженцев виділяють три показники творчості дитини:

- стартова настроєність на пошукову діяльність, розкриття в ній своїх можливостей;
- орієнтація на винахід нових прийомів і засобів вирішення питань у разі безуспішного використання вже відомих;
- зміна стратегії і тактики рішення задач, залежно від ситуативного переосмислення.

Б. Коротяєв визначає критерії творчості:

- самостійність (повна або часткова);
- пошук і вибір можливих варіантів досягнення мети в повному або частковому об'ємі;
- створення в процесі досягнення мети нового продукту в повному або частковому вигляді [3, 17].

Результати дослідження. Музичну дитячу творчість умовно можна поділити на слухацьку, виконавську і композиторську. Якщо в педагогіці першим двом типам приділяється багато уваги на уроках, то третім викладачі майже не займаються. Це приводить до одностороннього розвитку дитини, гальмує її творчий потенціал у всіх сферах музичної практики.

Оскільки творча робота учня пов'язана з самостійними діями, вона психологічно розкріпачує учня, у якого з'являється сміливість і вміння швидко приймати рішення, аналітично мислити. При цьому найважливіше те, що розвивається загальна музичність дитини. Останнє дуже важливо як для дітей з добрими музичними даними, так і для школярів з середніми здібностями. Дуже важливе доброзичливе відношення педагога до творчих починань учнів. Одне нетактовне слово може привести до того, що дитина замкнеться і контакт з нею буде порушений. Необхідно надавати учню більше можливостей для прояву своєї індивідуальності. Тому все, навіть невдалі чи надто сміливі твори, слід уважно послухати, підтримати оригінальність рішення, а те що зовсім не вдалося, допомогти виправити, у жодному випадку не нав'язуючи свою волю, не вимагаючи, щоб дитина творила так, як вважає потрібним педагог.

У формуванні творчих здібностей школярів значної допомоги вчителю музики може надати комп'ютер, з його феноменальними можливостями роботи зі звуком. У сучасному комп'ютерному світі весь час з'являються нові комп'ютерні технології, які можна сміливіше використовувати у шкільній практиці.

Для успішного вирішення проблеми формування творчих здібностей дітей, на наш погляд, є життєвою необхідністю використання комп'ютера на

уроках музики, а точніше – нових музичних комп'ютерних програм, в яких закладений необмежений потенціал для творчості.

Камінський В. вважає, що чисто музичні прикладні програми поділяються, згідно зі своїм прикладним призначенням, на:

- композиційні програми, які служать для створення мелодій, музичних творів на основі певних правил, можуть моделювати засади сучасних композиторських технік;

- графічні нотні програми, які дозволяють реалізувати автоматичний нотний запис музики, виконаної на клавіатурі, або здійснювати безпосередній набір нот з наступним друком партитури та оркестрових інструментів; ця функція музичних програм особливо важлива в процесі написання музики, оскільки завдяки їй юний композитор може відразу перевірити на слух доцільність та художню переконливість ідеально складеного в уяві цілісного твору чи його фрагменту;

- виконавські програми, які ще називають секвенцерами. Вони дозволяють досягти ефекту автоматичного виконання на електронних інструментах або виконання за допомогою самого комп'ютера партитури, безпосередньо вписаної до комп'ютерної програми, тобто імітації природних музичних інструментів або людських голосів чи виконання раніше закладеного в програму;

- звукові програми дозволяють опрацювати тембр звуку, досягти небаченого дотепер спектру колористичних відтінків і нюансів, координувати звук і простір, тобто створювати певний звуковий простір тощо [2, 243].

Серед найпопулярніших музичних програм, які набули широкого застосування і нині вважаються оптимально зручними та надійними в роботі, слід назвати наступні програми, які були розроблені і запущені в серійне виробництво провідними фірмами та лабораторіями світу: Finale, Sibelius, Cakewalk Pro Audio, Cubase, Sound Forge, Digital Orchestrator та багато інших цифрових аудіо редакторів, семплерів, синтезаторів, секвенцерів, які дозволяють гнучко комбінувати можливості опрацювання звуку.

Висновки та подальший напрямок дослідження. Підсумовуючи короткий огляд певних практичних міркувань щодо формування творчих здібностей школярів засобами нових музичних комп'ютерних програм на уроках музики, слід зазначити, що у цьому напрямку необхідно провести ряд теоретичних і практичних досліджень, а саме:

- визначити дидактичні умови формування творчих здібностей школярів різних вікових категорій на уроках музики;
- вивчити вплив нових музичних комп'ютерних програм на формування творчих здібностей учнів, визначити коефіцієнт корисної дії використання комп'ютера на уроках музики.

Застосування комп'ютерних технологій на уроках музики відкриває нові можливості та перспективи розвитку творчої особи. У наш час комп'ютер залишається тільки і виключно допоміжним засобом у формуванні творчих здібностей школярів, та, можливо, у майбутньому він буде виконувати одну з головних ролей не тільки у репродуктивній діяльності учнів, а і у творчій.

Література

1. Богословський В. *Общая психология*. – М.: Просвещение, 1973.
2. Камінський В. *Практичне застосування комп'ютера в роботі композитора // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник Одеської державної музичної академії ім. А.В. Нежданової*. – Одеса, 2005. – Вип. 6. – Кн. 1. – С. 240-245.
3. Коротаєв Б. *Методи навчально-пізнавальної діяльності учнів*. – К.: Радянська школа, 1971.
4. Павлов П. *Лекції о работе больших полушарий головного мозга*. – К., 1952.